

Sygn. akt **XXVIII C 19730/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **17 czerwca 2024 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: sekretarz sądowy Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **17 czerwca 2024 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. z siedzibą w G.**

przeciwko **A. P. i R. P.**

o zapłatę

1. umarza postępowanie w części obejmującej powództwo o zapłatę kwoty **184.514,74 zł (sto osiemdziesiąt cztery tysiące pięćset czternaście złotych 74/100)** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału (żądanie zawarte w punkcie 1.b pozwu),
2. zasądza od pozwanej **A. P.** na rzecz powoda kwotę **256.255 zł (dwieście pięćdziesiąt sześć tysięcy dwieście pięćdziesiąt pięć złotych)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **12 października 2023 roku** do dnia zapłaty,
3. zasądza od pozwanego **R. P.** na rzecz powoda kwotę **256.255 zł (dwieście pięćdziesiąt sześć tysięcy dwieście pięćdziesiąt pięć złotych)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **12 października 2023 roku** do dnia zapłaty,
4. oddala powództwo w pozostałej części,
5. stosunkowo rozdziela koszty procesu, przyjmując, że powód wygrał sprawę w 73,53%, a pozwani wygrali sprawę w 26,47%, natomiast szczegółowe wyliczenie kosztów procesu pozostawia Referendarzowi Sądowemu.

Sygn. akt **XXVIII C 19730/21**

UZASADNIENIE

Powód (dalej także jako: bank) wniósł o zasądzenie od pozwanych in solidum (dalej także jako: kredytobiorcy, konsumenta) kwot 512.510 zł tytułem zwrotu równowartości kapitału kredytu i 184.514,74 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa.

W toku postępowania powód cofnął pozew w zakresie żądania zasądzenia kwoty 184.514,74 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału ze zrzeczeniem się roszczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16.02.2007 r. została zawarta umowa kredytu nr (...), na podstawie której (...)S.A. (poprzednik prawny powoda) udzielił stronie pozwanej kredytu w kwocie 480.124,20 zł na okres 360 miesięcy w celu sfinansowania zakupu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) / Al. (...).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stałej marży banku i indeksu L3.

Kredyt był indeksowany kursem CHF (§ 1 ust. 1 zdanie pierwsze).

W dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...)S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...)S.A., opisanej szczegółowo w § 17 (§ 1 ust. 1 zdanie ostatnie).

W przypadku gdy kredyt jest indeksowany kursem waluty obcej, zmiana tego kursu będzie miała wpływ na wysokość raty oraz saldo zadłużenia z tytułu kredytu, przy czym saldo zadłużenia może przewyższyć wartość nieruchomości, a ryzyko z tego tytułu ponosi kredytobiorca (§ 6 ust. 3).

Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank (§ 7 ust. 2 zdanie ostatnie).

Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, będzie następować według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 6 zdanie pierwsze).

Do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...)S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji (§ 17 ust. 1). Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna (§ 17 ust. 2). Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży (§ 17 ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży GE (...) S.A. (§ 17 ust. 4). Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...)S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...)S.A. (www.gemoneybank.pl)” (§ 17 ust. 5).

Dowód: umowa – k. 21-26.

Zawarcie powyższej umowy zostało poprzedzone złożeniem przez stronę pozwaną wniosku o udzielenie kredytu w kwocie 470.510 zł indeksowanego kursem CHF .Dowód: wniosek – k. 18-19.

W dniu 4.03.2008 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, którym kwota kredytu została podwyższona o 42.000 zł.

Dowód: aneks – k. 31

Bank uruchomił kredyt kwotą 512.510 zł łącznie w okresie od dnia 22.02.2007 r. do dnia 6.03.2008 r.

Dowód: dyspozycje, potwierdzenia płatności i zaświadczenie – k. 33-50.

Przed Sądem Okręgowym w Warszawie w sprawie o sygn. akt XVIII C 4700/21 toczy się postępowanie z powództwa kredytobiorców przeciwko bankowi (zainicjowane pozwem z dnia 26.06.2020 r.) o ustalenie nieważności umowy

kredytu zawartej przez strony i zapłatę kwoty stanowiącej równowartość świadczenia nienależnego spełnionego przez kredytobiorców na rzecz banku.

Okoliczność bezsporna.

Celem kredytu było uzyskania środków na zakup lokalu mieszkalnego przeznaczonego na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych strony pozwanej. Nieruchomość ta nie była wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej. Nieruchomość nie była wynajmowana. Postanowienia umowy kredytu dotyczące powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych nie zostały indywidualnie uzgodnione przez strony. Przed zawarciem umowy przedstawiciel banku nie udzielił informacji, jak sposób bank ustala wysokość kursów walut obcych i spreadu, jak ryzyko kursowe związane z kredytem przekłada się na wysokość rat i zadłużenia kredytobiorców, nie przedstawił historycznego wykresu kursu CHF/PLN, nie przedstawił symulacji obrazującej wpływ zmian kursu CHF/PLN na wysokość rat kredytu i zadłużenie wyliczane w PLN. W czasie zawierania umowy strona pozwana nie posiadała dochodów ani oszczędności w CHF. Pozwani są małżonkami w ustroju ustawowej wspólności majątkowej. Strona pozwana zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: przesłuchanie stron – k. 151-152.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Powód wniósł o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Warszawie w sprawie o sygn. akt XVIII C 4700/21, jednak Sąd nie uwzględnił tego wniosku. Rozstrzygnięcie sprawy o zapłatę świadczenia nienależnego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy nie zależy od wyniku postępowania o ustalenie nieważności tej umowy w rozumieniu art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ wyrok ustalający nieważność umowy ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Wynika to z faktu, że brak związania niedozwolonymi postanowieniami umownymi i wynikająca z tego nieważność umowy ma charakter pierwotny (ex tunc), wynika z mocy prawa, nie zależy od czynności faktycznych lub prawnych stron (z jednym wyjątkiem w postaci potwierdzenia niedozwolonego postanowienia umownego przez konsumenta, które jednak ma charakter konstytutywny i nie miało miejsca w niniejszej sprawie) ani z orzeczenia Sądu, a ponadto Sąd ma obowiązek z urzędu dokonania ustaleń w przedmiocie tego, czy umowa jest ważna i czy zawiera niedozwolone postanowienia umowne. Na koniec należy zauważyć, że zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 k.p.c., zgodnie z literalnym brzmieniem tego przepisu („Sąd może zawiesić postępowanie”) ma charakter fakultatywny, w przeciwieństwie do obligatoryjnego zawieszenia postępowania wynikającego z art. 174 i 176 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje:

Strona powodowa cofnęła pozew w zakresie żądania zasądzenia kwoty 184.514,74 zł przed rozpoczęciem rozprawy i ze zrzeczeniem się roszczenia, a zatem wymóg z art. 203 § 1 k.p.c. został spełniony. Ponadto okoliczności sprawy nie wskazują, aby cofnięcie pozwu było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzało do obejścia prawa (art. 203 § 4 k.p.c.). Wobec tego postępowanie zostało w powyższym zakresie umorzona na podstawie art. 355 k.p.c.

Powództwo jest zasadne w pozostałej części w przeważającym zakresie.

Status konsumenta.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą banku, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem jest on konsumentem (art. 22¹ k.c.).

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank. Należy przy tym mieć na uwadze, że przedmiot sporu niniejszej sprawy dotyczył wyłącznie klauzul ryzyka kursowego i klauzul przeliczeniowych, a zatem ewentualne negocjacje innych postanowień umownych (dotyczących w szczególności wysokości marży oprocentowania, prowizji, opłat itd.) nie ma tym zakresie żadnego znaczenia.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 ust. 1 zdanie pierwsze umowy w zakresie wprowadzającym indeksację kredytu kursem CHF) określa główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie została sformułowana w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, takie jak historyczny wykres kursu CHF/PLN za odpowiednio długi okres i symulację obrazującą wpływ znacznego wzrostu tego kursu na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczonych w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może istnieć bez postanowienia przewidującego jej indeksację i wskazującego walutę tej indeksacji. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego. W rezultacie umowa kredytu po wyłączeniu z niej klauzuli ryzyka kursowego nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe.

Klauzule przeliczeniowe (§ 1 ust. 1 zdanie ostatnie, § 7 ust. 2 zdanie ostatnie, § 10 ust. 6 zdanie pierwsze, § 17 ust. 1-4 umowy) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość

dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie.¹

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.² Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie realizowanie obowiązków umownych przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało także znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania.

Należy także wskazać, że sprzeczne z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., stosowanym z uwzględnieniem art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG byłby zabieg określany jako „redukcja utrzymująca skuteczność” polegający na przyjęciu, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są tylko fragmenty postanowień zawartych w § 17 umowy, tj. „minus marża kupna” (§ 17 ust. 2), „plus marża sprzedaży” (§ 17 ust. 3), „skorygowane o marżę kupna sprzedaży (...)S.A.” (§ 17 ust. 4), w efekcie czego postanowienia umowy odsyłałyby wyłącznie do tabeli kursów średnich NBP. Mianowicie wspomniane przepisy nie pozwalają na uznanie za niedozwolone postanowienie umowne tylko części postanowienia umownego, przez co jego usunięcie skutkuje zmianą treści postanowienia umowy.³ W szczególności należy podkreślić, że Trybunał Sprawiedliwości w wyroku dotyczącym umowy o tożsamej treści stwierdził, że „Jedynie gdyby element klauzuli indeksacyjnej rozpatrywanego w postępowaniu głównym kredytu hipotecznego dotyczący marży (...) stanowił zobowiązanie umowne odrębne od innych postanowień umownych, które mogłoby być przedmiotem zindywidualizowanego badania jego nieuczciwego charakteru, sąd krajowy mógłby go usunąć”.⁴ Tymczasem fragmenty postanowień umownych określające marżę kupna/sprzedaży nie mogą stanowić zobowiązań umownych odrębnych od innych postanowień umownych. Mianowicie marża dodawana/odejmowana od kursu średniego NBP ze swojej istoty nie posiada samoistnego bytu – stanowi jeden z komponentów bankowego kursu waluty obcej. Wobec tego nie jest możliwe uznanie za niedozwolone postanowienie umowne „samej marży”, ponieważ stanowi ona tylko część postanowienia umownego, określającego kurs waluty stosowany przez bank. Wobec tego nie jest możliwe usunięcie z postanowień zawartych w § 17 umowy tylko odesłań do marży banku i pozostawienie kursu średniego NBP, ponieważ stanowiłoby to niedopuszczalną ingerencję w treść umowy. Dlatego też za niedozwolone postanowienia umowne uznane zostały wszystkie klauzule przeliczeniowe w całości, a nie tylko ich część odnosząca się do marży banku. Z podanych przyczyn Sąd nie podziela stanowiska, że „postanowienie umowne dotyczące marży banku w odniesieniu do ustalania kursu franka szwajcarskiego ma charakter samodzielny, co pozwala na eliminację jedynie elementu odnoszącego się do modyfikacji średniego kursu NBP marżą banku.”⁵

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.⁶ Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,⁷ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem⁸, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały

oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia. Podsumowując, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce zawartego w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.⁹

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. 10, ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Skoro zaś postanowienia te określają sposób wykonywania umowy i wobec tego bez nich nie jest możliwe stwierdzenie, jak umowa ma być wykonywana, co oznacza, że umowa po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem nie wiąże także w pozostałym zakresie¹¹, czyli jest w całości nieważna¹² (art. 58 § 1 k.c.).

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że stronie pozwanej przysługuje wobec strony powodowej analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa banku o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.¹³ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Powód wypłacił stronie pozwanej łącznie kwotę 512.510 zł tytułem uruchomienia kredytu, a zatem należność w tej wysokości należało zasądzić na rzecz powoda od strony pozwanej.

Sposób zasądzenia świadczenia.

Brak było podstaw do prawnych do uwzględnienia żądania zasądzenia świadczenia in solidum. Instytucja ta ma bowiem zastosowanie, kiedy kilka podmiotów jest zobowiązanych do spełnienia świadczenia w całości, ale na różnych podstawach prawnych (przykładowo sprawca szkody i ubezpieczyciel odpowiedzialności cywilnoprawnej mają obowiązek naprawić szkodę w całości, a ich podstawy odpowiedzialności są różne). Tymczasem tego rodzaju obowiązek nie odnosi się do zwrotu świadczenia nienależnego, które zgodnie z ogólnymi zasadami powinno być zwrócone przez każdego ze wzbogaconych w częściach równych (art. 379 § 1 k.c.).

Mając powyższe na uwadze, roszczenie powoda wobec pozwanych dzieliło się na dwie równe części wobec każdego z pozwanych, zgodnie z art. 379 § 1 k.c.

Zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem, lecz w sposób inny niż wskazany przez powoda, nie stanowi naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., a odmienna wykładnia tego przepisu jest uznawana w orzecznictwie za oczywiście błędną.¹⁴

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, który zawierał precyzyjnie sformułowane żądanie, a został doręczony w dniu 27.09.2023 r. (k. 124), co oznacza, że strona pozwana powinna była spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadła w opóźnienie z dniem 12.10.2023 r. i od tej daty na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zostały zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie.

Zarzut przedwczesności powództwa i braku wymagalności roszczenia.

Sąd nie podziela stanowiska strony pozwanej, że dochodzone przez powoda roszczenie jest przedwczesne i niewymagalne. Faktem jest, że bank nie wezwał pozwanej do zapłaty żądania dochodzonego z tytułu nieważności umowy, niemniej jednak roszczenie to stało się wymagalne po doręczeniu stronie pozwanej pozwu. Tym samym

w dacie zamknięcia rozprawy roszczenie powoda było już wymagalne, natomiast zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy (art. 316 § 1 k.p.c.).

Jednocześnie należy zauważyć, że stanowisko, według którego świadczenie wynikające z nieważności umowy miałyby powstawać dopiero po prawomocnym stwierdzeniu nieważności tej umowy nie ma oparcia w obowiązujących przepisach, ponieważ nieważność umowy działa *ex tunc*, a zatem wyrok stwierdzający nieważność umowy ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny.

Przedawnienie.

Jak wcześniej wskazano, umowa kredytu nie jest bezwzględnie nieważna z uwagi na jej sprzeczność z ustawą (art. 58 § 1 k.c.) ani z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), a wobec tego bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda nie rozpoczął się już w dniu spełnienia przez niego świadczenia wobec pozwanych (wypłaty kredytu), lecz, zgodnie z art. 120 § 1 zdaniem drugim k.c., od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy¹⁵ Nie sposób bowiem uznać, aby bank mógł podjąć czynności zmierzające do dochodzenia swojego roszczenia wobec kredytobiorcy we wcześniejszym terminie, skoro uprzednio nie wiedział, że postanowienia umowy kredytu są kwestionowane przez kredytobiorcę, który wywodzi swoje roszczenie restytucyjne z nieważności umowy. Z przeprowadzonych w sprawie dowodów wynika, że najwcześniejszą chwilą, z którą powód uzyskał powyższą wiedzę było doręczenie mu odpisu pozwu kredytobiorców w 2020 r. W konsekwencji, bieg terminu przedawnienia rozpoczął się w 2020 r. Termin przedawnienia roszczenia powoda, jako zwiazanego z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, wynosił 3 lata (art. 118 k.c.). Bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda upływałby zatem z dniem 31.12.2023 r., aczkolwiek przed tą datą doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia na skutek wniesienia pozwu w dniu 23.12.2021 r. (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). W rezultacie, roszczenie powoda nie jest przedawnione.

Po trzecie, nawet gdyby hipotetycznie przyjąć, że roszczenie powoda jest jednak przedawnianie, to po rozważeniu interesów stron względy słuszności uzasadniają stwierdzenie, że w niniejszej sprawie ma miejsce wyjątkowy przypadek, uzasadniający nieuwzględnienie upływu terminu przedawnienia (art. 117¹ § 1 k.c.). W przeciwnym wypadku doszłoby bowiem do sytuacji, w której strona pozwana odzyskałaby od powoda wszystkie spełnione świadczenia, natomiast powód nie odzyskałby od strony pozwanej żadnych świadczeń. Tak daleko idąca dysproporcja nie znajduje uzasadnienia nawet jeśli wziąć pod uwagę, że strona pozwana jest konsumentem, a powód jest bankiem, który stosował w umowie niedozwolone postanowienia umowne. Do tożsamego wniosku prowadzi rozważenie okoliczności wskazanych w art. 117¹ § 2 k.c., a mianowicie faktu, że termin przedawnienia roszczenia powoda wynosi zaledwie 3 lata w zestawieniu z 10-letnim terminem przedawnienia roszczenia strony pozwanej, a tym bardziej z 30-letnim okresem, na który została zawarta umowa kredytu (art. 117¹ § 2 pkt 1 k.c.), faktu, że powód wystąpił z pozwem w krótkim czasie po ewentualnym upływie terminu przedawnienia (art. 117¹ § 2 pkt 2 k.c.) oraz faktu, że opóźnienie we wniesieniu pozwu przez powoda wynikało z tego, że od 2020 roku toczy się postępowanie sądowe dotyczące stwierdzenia, czy umowa kredytu jest nieważna, w toku tego postępowania kredytobiorca nigdy nie podnosił, że nie zamierza zwrócić kapitału kredytu i uznaje roszczenie banku z tego tytułu za przedawnione, natomiast deklarował, że jest świadoma skutków stwierdzenia nieważności i godzi się na nie - czego logiczną konsekwencją musiało być zatem zaakceptowanie faktu, że kredytobiorca powinien zwrócić bankowi równowartość kapitału kredytu.

Koszty procesu.

Strona powodowa wygrała sprawę w 73,53%, tj. w zakresie, w którym powództwo zostało uwzględnione co do kwoty 512.510 zł. Natomiast strona pozwana wygrała sprawę w 26,47%, tj. w zakresie, w którym żądanie zapłaty kwoty 184.514,74 zł zostało cofnięte przez stronę powodową. Powyższe uzasadniało stosunkowe rozliczenie kosztów procesu (art.100 k.p.c.). Szczegółowe wyliczenie kosztów procesu zostało pozostawione Referendarzowi Sądowemu (art. 108 § 1 k.p.c.).

Zdaniem Sądu brak jest podstaw do odstąpienia od obciążenia strony pozwanej kosztami procesu. Jest faktem, że konieczność rozliczenia świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu wynika z zawarcia w umowie kredytu niedozwolonych postanowień umownych przez bank, jednak niniejszy proces w części obejmującej zwrot równowartości kapitału kredytu został wywołany przez postawę strony pozwanej, która podniosła bezzasadny zarzut przedwczesności powództwa.

1 Por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1.03.2017 r., IV CSK 285/16,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.10.2018 r., II CSK 632/17,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.04.2019 r., III CSK 159/17,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.05.2019 r., I CSK 242/18,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.10.2019 r., IV CSK 309/18,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18.

2 Por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17.

3 Por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26.03.2019 r., C#70/17 i C#179/17, (...), pkt 64,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, (...), pkt 70,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 62,64,

4 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, (...), pkt 71,

5 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1.06.2022 r., II CSKP 364/22,

6 Por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D., pkt 62,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, (...), pkt 67-70.

7 Por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78.

8 Por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76.

9 Por. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.

10 Por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.04.2019 r., III CSK 159/17,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.05.2019 r., I CSK 242/18,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18.

11 Por. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.

12 Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18.

13 Por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

- postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6.07.2021 r., III CZP 41/20,

- uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.

14 Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.11.2018 r., II CNP 54/17.

15 Por. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.